

בבא מציעא ל"ה

רבא אמר שיש עדים שנשרפה רב יוסף הגמרא הביאה, שלרב הונא, אף על פי שהמשנה
אמר שיש שעדים נגנבה

אומרת שאם לא רצה להשבע אלא שילם, צריך להשבע שלא לקחה לעצמו. והגמרא הקשתה ממסכת שבועות, ורבא אמר, שהמשנה מדברת כשיש עדים שהמשכון נשרף ואין על מה להשבע. כעת שואלת הגמרא, אם היא נשרפה, מהיכן יביא אותה? אלא אמר רב יוסף, שיש עדים שהמשכון נגנב, וישבע המלוה. שאם הלוה ישבע, המלוה יטרח ויבדוק את הנכנסים לביתו, וימצא מי גנב את המשכון ויביאנו כדי להוכיח שהלוה נשבע לשקר. אבל אם המלוה ישבע, אין חשש שהלוה יטרח ויביאנו, מפני שהוא אינו יודע מי נכנס ויוצא בביתו של המלוה.

אביי אמר, המלוה ישבע ולא הלוה. אפילו שהמלוה נשבע שאינה ברשותו, גזירה שמא המלוה יטעון ויאמר שמצאה לאחר השבועה. רב אשי אמר, זה נשבע וזה נשבע, המלוה נשבע שאינה ברשותו והלוה נשבע כמה היה שוה. והמשנה אומרת מי נשבע תחילה? המלוה נשבע תחילה שאינה ברשותו, ואחר כך הלוה נשבע כמה היה שוה. מפני שאם הלוה ישבע קודם, יש חשש שהמלוה יוציא את הפקדון.

ברישא דסיפא הלוה מאמין למלוה
שאינה ברשותו

אמר רב הונא בר תחליפא משמו של רבא, שמהרישא של הסיפא, סלע הלויתני עליו שתיים היה שוה, והלה אומר סלע הלויתניך סלע היה שוה. יש קושיה על רב הונא. אם נאמר כרב הונא נאמר 'מיגר', מתוך שהמלוה נשבע שאינה ברשותו, ישבע על ידי 'גלגול שבועה' גם כמה היה שוה⁵⁰? אמר רב אשי, שהוא אמר את הדברים לפני רב כהנא, ואמר לו שנעמיד את הרישא דסיפא⁵¹ במאמינו, כשהלוה מאמין למלוה שאינו משקר ואינה ברשותו, אבל אינו מאמינו כמה היה שוה. מפני שהמשכון הוא של הלוה והמלוה אינו יודע את ערכו האמיתי. הלוה מאמין למלוה שאינו משקר מפני הכתוב: "תַּמַּת יִשְׁרָיִם תִּנְחַס", אם לא היה אדם מהימן לא היו מעשירים אותו מן השמים. והמלוה אינו מאמין ללוה מפני הכתוב "וְסִלְף בְּגָדִים יִשְׂדֵם".

מביאה הגמרא מעשה באדם אחד שהפקיד אצל חברו נזמים. וכשבקשו להחזירם, אמר לו איני יודע היכן שמתו אותם. וכשבאו לפני רב נחמן אמר לו, כל לא ידעתי הוא פשיעה, לך שלם. ורב נחמן גבה ממנו בית עבור הנזמים. ולבסוף נמצאו הנזמים והתיקרו. ואמר רב נחמן שהנזמים יחזרו לבעליהם והבית יחזור לבעליו. ואמר רבא ישבתי לפני רב נחמן ועסקנו בלימוד פרק המפקיד. והקשיתי לרב נחמן

50 לא הקשה לרבה(או לר"ה לפי המהרש"א) ולרב יוסף. אלא לאביי ולרבאשי. תוס'.

51 את הרישא אי אפשר להעמיד במאמינו מפני שלא ירצה להאמינו שע"י זה הוא לא יוכל להשבע. אבל כאן אין שבועה ואינו חושש למה שמפסיד במה שלא יוכל לגלגל עליו שבועה. תוס'.

הרי שנינו במשנה, שאם השומר לא רצה להשבע ושילם, קנה את הכפל⁵², ואם כן
כאן גם שילם על הבית, ומדוע לא יקנה את הנזמים וירויח ממה שהתייקרו? ורב
נחמן לא ענה לי דבר. וטוב עשה שלא ענה לי, מפני ששם השומר לא הטריח את
הבעלים לבית דין, כאן השומר הטריחו לבית דין של רב נחמן.

השומא היא שומא בטעות כיון שהנזמים היו קיימים
שואלת הגמרא, האם נאמר שרב נחמן סובר
ששומא חוזרת. נכסי הלוח שבית דין שמו לבעל

חובו חוזרים אליו אם הוא יתן מעות לבעל חוב? ואומרת הגמרא שבמקרה זה
השומא היתה שומא בטעות מתחילה. מפני שהוא היה סבור שהנזמים אבדו, והם
לא אבדו⁵³. נהרדעי אמרו שומא חוזרת עד שנים עשר חדשים. ואמר אמימר, אני
מנהרדעא ואני סובר ששומא חוזרת לעולם. והלכה ששומא חוזרת לעולם, משום
שנאמר "וְעִשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב".

שמו לבע"ח והלך ושמה לבע"ח שלו אינו עדיף מהראשון
והדבר פשוט, שאם שמו לבעל חוב מנכסי החייב,
והוא הלך ושם אותה לבעל חוב שלו, אומרים

לו אינך עדיף מבעל החוב הראשון. וכשם שהוא היה חייב להחזיר אותם משום
"וְעִשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב", ולקחת את מעותיו, כך אתה צריך להחזירה לבעלים
הראשונים ולקבל מהם מעות. ואם בעל החוב מכרה⁵⁴, הוריש או נתנה במתנה.
ודאי שהם ירדו לקרקע על דעת קרקע ולא על דעת מעות, ואינם צריכים להחזיר
אותה.

בעל בנכסי אשתו יורש לא מחזיר ולא נתנו לבעל דין לוקח⁵⁵ בנכסי מלוג של אשתו.
מחזירים לו

ולכן הבעל שירש את אשתו, אינו צריך להחזיר ולקבל מעות. ואם שמו מן האשה
ונשאה ומתה ובעלה ירשה, לא מחזירים לו את הקרקע כנגד מעות. כמו שאמר
רבי יוסי ברבי חנינא, האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, כדי שהבעל יאכל
פירות וגוף הקרקע ללוקח אם בעלה ימות או יגרשנה, ומתה, הבעל מוציא את גוף
הקרקע מיד הלקוחות. מפני שחכמים תיקנו באושא, שהבעל יהיה כלוקח ראשון
בגוף נכסי מלוג של אשתו.

ואם בית דין לא שמו את הקרקע לבעל חוב בעל כרחו של הלוח, אלא החייב עצמו

52 וצריך לומר שהיוקך של הנזמים הוא שבחא דעלמא כמו כפל ולא דומה לגיזות וולדות, שבח שניכר בגופה
של הבהמה. תוס'.

53 ואם היה יודע שהם נמצאים בידו לא היו גובים ממנו את הבית. רש"י.

54 ולא אומרים מהמכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. מפני שהראשון אינו מחזיר מן הדין שהיא מכורה לו,
שהרי אוכל את הפירות בלא נכייטא אלא הוא מחזיר רק משום ועשית הישר והטוב. ולכן ההשני אינו מחזיר. תוס'.

55 אפילו אם בעל בנכסי אשתו הוא יורש לא היה צריך להחזירה שהרי אם הבע"ח הורישא היורשים אינם
מחזירים. ונקט לוקח משום מה שאמרו לא מהדרין. אבל אם היה יורש היו מחזירים לו שהבן פודה קרקע של
אביו. ואע"ג שבפ"ג יש נוהלין אמרו שעושים לו מה שטוב לו. הרי אמרו שם שכשיש הפסד לאחרים לא עושים
לו את הטוב משניהם. תוס'.

הגבה לו את הקרקע בחובו, נחלקו רב אחא ורבינא. האחד אמר שהיא חוזרת כשיתן לו מעות, משום שאינה מכירה טובה, והגבה לו ולא בא לבית דין מחמת הבושה. והאחד אמר שאינה חוזרת, משום שהיא מכירה טובה שהרי הגבה לו מדעתו.

רבה א' כשהגיעה אדרכתא לידו אביי אמר רבה, מי שבית דין שמו לו קרקע בחובו, א' כששלמו ימי אכרזתא אוכל פירות משעה שהגיע לידו שטר 'אדרכתא'!

לאחר תשעים יום מפסק הדין כותבים בית דין שיקח מנכסי החייב בכל מקום שימצאם. אביי אמר, 'עדיו בחתומיו זכין לו', מיום ששטר האדרכתא נכתב אפילו לפני שהגיע לידיו. ורבא⁵⁶ אמר, מתי שהסתיימו ימי 'אכרזתא', לאחר שהגיע לידו האדרכתא ומצא נכסים בית דין מכריזים שיש כאן קרקע למוכרו, אם קיבלה עבורו יותר ממה שאחרים מוכנים לשלם, נותנים בידו את הקרקע⁵⁷.

משנה

השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר, להשתמש בה בימי שכירותו, ומתה כדרכה. ישבע השוכר שמתה כדרכה, ושוכר פטור באונסין. והשואל ישלם לשוכר, כיון ששואל חייב באונסין. אמר רבי יוסי, כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו? אלא תחזור פרה לבעלים⁵⁸.

גמרא

השוכר קנה את הפרה משעת מיתה ושבועה כדי להפיס דעתו של בעל הבית

אמר רב אידי לאביי, הרי השוכר קנה פרה זו בשבועה. ויאמר המשכיר לשוכר איני צריך לא אותך ולא את שבועתך, ואני אעמוד לדין על פרתי עם השואל והוא ישלם לי. אמר לו אביי, השוכר לא קנה את הפרה בשבועתו אלא הוא קנאה משעת מיתה, כיון שהשואל התחייב באונסיה. והשבועה שהשוכר נשבע, היא רק כדי להפיס את דעתו של בעל הבית, שלא יאמר לשוכר שהוא פשע בה.

ר"א פנמים שהבעלים משלמים רבי זירא אמר, פעמים שהבעלים משלמים לשוכר כמה פרות. יש מהן שיהיו כולן שלו ויש שיעשה

בהם ימי שכירותו ויחזירם לו⁵⁹. ומבארת הגמרא כיצד. שכר פרה למאה יום, ואחר

56 רבא אמר בפ' הנושא, אחוי אדרכתך שאם היא כתובה כראוי יגבה מיום האכרזתא. ויש שגורסים רבא אמרמכי מטא אדרכתא לידיה, רבה אמר מכי שלימו ימי אכרזתא. והקדים את רבא לאביי ורבה מפני שהאדרכתא קודמת לאכרזתא. תוס'.

57 רש"י.

58 אי אפשר לפרש משום שהמשכיר יאמר לשוכר פרתי גבך, שהרי השואל שילם את דמיה. שהרי אי אפשר להסביר לפ"א את הגמרא בפ' השואל שמסבירה את הספק אם בעל בנכסי אשתו או שוכר לפי רבי יוסי. והרי כיון שהבעל פטור מלשלם לאשה משום שהיא שאלה בבעלים לא יתחייב לבעלים הראשונים. אלא יש לומר שכיון שהשוכר אינו קונה אלא בשבועה והמשכיר יאמר לו דל את ודל שבועתך ואני אדון עם השואל. ואפילו אם יש עדים שנאנסה השוכר לא קנאה אלא כשהעדים באו. וחכמים סוברים שהשוכר קנאה במיתה. והת"ק ורבי יוסי נחלקו בדברי המקשה והמתרץ בגמרא. תוס'.

59 רש"י.

כך השאילה לבעלים לתשעים יום⁶⁰. ואחר כך חזר ושכרה ממנו לשמונים יום⁶¹, והשאילה לו לשבעים יום. ומתה בתוך ימי שאלתה. וכיון שהפרה מתה בתוך ימי השכירות. הבעלים, שהוא השואל, חייב לשוכר שהשאילה לו פרה אחת עבור כל אחת מהפעמים שהשכירה לו. ופרה אחת עבור כל אחת מהפעמים ששאל אותה ממנו. שהרי בכל פעם ששכר ממנו אותה היא קנויה לו לימי השכירות⁶². ויתן לו שתי פרות עבור שתי השאלות, ושתי פרות לעשות בהם את ימי השכירות.

רבינא א' מפני שהפרה אינה נמצאת בעינה שיצאה משכירות ונכנסה לשאלה, ויצאה משאלה

ונכנסה לשכירות. וישלם לו פרה אחת שתעמוד במקום הראשונה, ויעשה בה את ימי שכירותו. ופרה נוספת שתשאר אצלו תחת שתי השאלות? אמר לו רבינא, האם הפרה נמצאת בעינה ואפשר לומר שהיא יצאה משכירות ונכנסה לשאלה, ויצאה משאלה ונכנסה לשכירות. אם הפרה היתה קיימת, היה נותנה לו לעשות בה את השכירות, והיה פטור ללתת לו פרה אחרת. ועכשיו שמתה, הוא תובעו תשלומים של שואל לשוכר עבור שתי תביעות.

מר בר רב אשי אמר, אין לו עליו אלא שתי פרות. אחת של שאלה ואחת של שכירות. שם שאלה היא אחת, ושם של שכירות אחת. הפרה של השאלה קנויה לו לגמרי, והפרה של השכירות קנויה לו לעשות בה את ימי שכירותו, ויחזירנה לבעלים.

60 אבל אם השאילה לו למאה יום חייב לו רק פרה אחת של השאלה. תוס'.

61 היה יכול לומר ששכרה ממנו לתשעים יום. ומפני שצריך להפחית בימי השאלה הפחיתו גם בימי השכירות. ועי"ל שאם השכירה לכל ימי השאלה כאילו שנתן לו מעות לבטל את השאלה כיון שאינה חוזרת לו אחרי השכירות, ואם שאלה אחר כך לשמונים יום יתחייב לו רק פרה אחת של השאלה, ואחת לעשרים ימי השכירות. וכן ברישא אם שאלה למאה יום כאילו בקש לבטל את השכירות ולא יהיה חייב כלום. והמשנה שאומרת שהשוכר הוא הבעלים של השואל לפי חכמים. מדברת כשלא שאל לכל ימי השכירות, ואפ' אם שאל לכל ימי השכירות השוכר נקרא בעלים, כיון שהיא באחריותו לגבי גניבה ואבידה ופשיעה, אם היה עם השוכר במלאכתו. אבל כאן אם שאלה למאה יום השוכר פטור מכל דבר. תוס'.

62 כיון שהבעלים מקבל ממנו שכר על כל שכירות, אין הבדל בין אם השאילה לאדם אחר או שהשאילה לבעלים. רש"י.

